
SPIS TREŚCI

Wstęp (Danuta Konieczka-Śliwińska)	11
---	----

1. Dydaktyka historii – pogranicze dyscyplin, ich margines

czy dyscyplina integralna? (Stanisław Roszak)	17
Uwagi ogólne	17
Między dydaktyką ogólną a szczegółową	17
Tożsamość dyscypliny w koncepcjach dydaktyków	22
Nowe drogi i perspektywy rozwoju	28
Podsumowanie	33
Problemy do dyskusji	33

2. Nowoczesne metody dydaktyczne w edukacji historycznej

(Izabela Lewandowska)	35
Uwagi ogólne	35
Dotychczasowe ustalenia dydaktyków historii	36
Podstawy teoretyczne nowoczesnych metod dydaktycznych	41
Przykłady zastosowania nowych metod	45
Metoda stacji dydaktycznych	45
Metoda odwróconej klasy	47
Metoda tekstu przewodniego	50
Metoda WebQuest	54
Uczenie się we współpracy	58
Myślenie projektowe	62
Metoda opowieści	65
Metoda historii mówionej	68
<i>Scrapbooking/lapbooking</i>	73
Podsumowanie	78
Problemy do dyskusji	79

3. Gry historyczne oraz inne innowacyjne formy „zabawy” z historią (Barbara Techmańska)	81
Uwagi ogólne	81
Specyficzna forma gry – escape room	81
Escape room – definicja, geneza	81
Escape room w edukacji	83
Pokoje historyczne	85
Wirtualne pokoje zagadek	86
Zalety (nie tylko) edukacyjne	87
Warunki sukcesu	88
Gry miejskie w edukacji historycznej	88
Historia gier miejskich	88
Walory (nie tylko) edukacyjne gier miejskich	90
Rodzaje gier i ich organizacja	91
Gra miejska w edukacji historycznej	92
Zagrożenia związane z planowaniem i organizacją miejskich gier historycznych	94
Gry planszowe	95
Walory edukacyjne gier planszowych	97
Podsumowanie	98
Problemy do dyskusji	98
4. Mapy historyczne we współczesnej edukacji szkolnej (Małgorzata Machałek)	101
Uwagi ogólne	101
Mapa historyczna a podstawa programowa z historii	102
Podstawowe pojęcia	105
Ewolucja szkolnych map historycznych	107
Mapy ścienne	107
Atlasy historyczne i mapy konturowe	108
Foliogramy	109
Mapy podręcznikowe	110
Mapy komputerowe	111
Zastosowanie map na zajęciach edukacyjnych	113
Przykładowe ćwiczenia z wykorzystaniem map	114
Podsumowanie	116
Problemy do dyskusji	116
5. Nowe obrazy i filmy o tematyce historycznej (Barbara Techmańska)	117
Uwagi ogólne	117
Murale i ich edukacyjna rola	117

Definicja, geneza i funkcje	117
Tematyka murali i sposoby przedstawiania treści historycznych	119
Wartość edukacyjna murali	121
Memy – współczesna forma komunikacji	121
Memy internetowe o tematyce historycznej	122
Dlaczego memy bawią i uczą?	123
Filmy historyczne	125
Rodzaje filmów	125
Filmy historyczne – dostęp	128
Kształcenie umiejętności pracy z filmem historycznym	129
Podstawowe zalety wykorzystania filmu historycznego	130
Podsumowanie	133
Problemy do dyskusji	133

6. Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w edukacji historycznej

(Małgorzata Machałek).....	135
Uwagi ogólne	135
Pojęcie ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	136
Praktyczne aspekty pracy z uczniami	
ze specjalnymi trudnościami w nauce	139
Uczeń z dysleksją rozwojową	139
Uczeń z niepełnosprawnościami	141
Uczeń słabosłyszący	141
Uczeń słabowidzący	142
Uczeń z niepełnosprawnością ruchową	143
Uczeń z zaburzeniami w spektrum autyzmu	144
Uczeń z ADHD	144
Uczeń w sytuacji kryzysowej i przewlekle chory	145
Uczeń z doświadczeniem migracji	145
Specyfika pracy z uczniem zdolnym	146
Zdolności ogólne i uzdolnienia	146
Identyfikacja uczniów zdolnych	147
Dostosowanie wymagań i indywidualizacja w pracy z uczniem zdolnym	149
Podsumowanie	153
Problemy do dyskusji	154

7. Weryfikacja wiedzy i umiejętności w edukacji historycznej – egzamin

maturalny (Maciej Fic)	155
Uwagi ogólne	155
Formuła egzaminu maturalnego przed 2002 rokiem	156
Specyfika oceniania zewnętrznego	160
Początki wdrażania egzaminu zewnętrznego (2002–2005)	162

Zewnętrzne egzaminy maturalne z historii po 2005 roku	165
Podsumowanie	171
Problemy do dyskusji	175

8. Wątki biograficzne w szkolnej edukacji historycznej (Marek Białokur)..... 177

Uwagi ogólne	177
Biografistyka historyczna – perspektywa naukowa i dydaktyczna	178
Psychobiografistyka – niewykorzystana szansa dydaktyki historii czy słuszny sceptycyzm?	181
Zobaczyć człowieka w postaci z pomnika	183
Bohaterowie i antybohaterowie szkolnej edukacji historycznej	186
Biografie i ich rodzaje w katalogu środków dydaktycznych	188
Aktywizacja uczniów z wykorzystaniem biografii na lekcjach historii	190
Podsumowanie	193
Problemy do dyskusji	194

9. Regionalizm w szkolnej edukacji historycznej

(Danuta Konieczka-Śliwińska)..... 195

Uwagi ogólne	195
Poglądy dydaktyków historii na regionalizm w edukacji historycznej	196
Podstawowe pojęcia	201
Region	201
Regionalizm	203
Historia lokalna i historia regionalna	204
Tożsamość regionalna	205
Tradycja obecności regionalizmu w edukacji historycznej	207
Problematyka regionalna we współczesnej edukacji historycznej	210
Projektowanie zajęć dla uczniów z regionalizmu w edukacji historycznej	212
Metody dydaktyczne	213
Środki dydaktyczne	215
Współpraca nauczyciela historii z regionalnymi instytucjami kultury	218
Podsumowanie	221
Problemy do dyskusji	221

10. Edukacja historyczna w muzeach (Marta Kalisz-Zielińska)..... 223

Uwagi ogólne	223
Publikacje na temat edukacji muzealnej	224
Muzea i nauczanie w Polsce – pojęcie edukacji muzealnej	226
Polskie muzeum historyczne jako przestrzeń edukacji o przeszłości	229
Podsumowanie	234
Problemy do dyskusji	235

11. Edukacja historyczna w archiwach (Hubert Mazur)	237
Uwagi ogólne	237
Droga archiwów do edukacji	237
Stan badań	238
Wokół kwestii teoretycznych	242
Formy działalności edukacyjnej archiwów	244
Lekcja archiwalna	244
Warsztaty	245
Wycieczka	245
Wystawy	245
Zestawy materiałów edukacyjnych dla uczniów	246
Wydawnictwa popularnonaukowe	247
Praca badawcza uczniów w archiwum	247
Filmy edukacyjne	247
Konkursy edukacyjne	248
Gry miejskie	248
Oferta internetowa	249
Oferta dla nauczycieli i studentów	249
Odbiorcy i cele działań edukacyjnych	250
Podsumowanie	252
Problemy do dyskusji	252
12. Edukacja historyczna na odległość (Agnieszka Chłosta-Sikorska)	253
Uwagi ogólne	253
Cyfryzacja w nauczaniu	254
Cyfrowa historia	258
Środki dydaktyczne	260
Internetowe serwisy historyczne	261
Podcasty historyczne	266
YouTube w nauczaniu-uczeniu się historii	268
E-podręczniki i podręczniki w wersji elektronicznej	270
Platformy e-learningowe	273
Metody dydaktyczne	277
Cyfrowe opowiadanie historii	278
Podsumowanie	279
Problemy do dyskusji	281
Bibliografia	283
Noty o autorach	313